

فارسی و نگارش ۱

ردیف	سؤالات	نمره						
	<p>بخش اول: فارسی (۱۰ نمره)</p> <p>۱- متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:</p> <p>«اگرچه دانش‌آموزان، برای به دست گرفتن خودکار، بی‌صبرند و به خیال خودشان، نوشتن با خودکار برایشان لذت‌بخش است؛ اما بعدها که رفتند در فهرست بدخط‌ها، تازه متوجه می‌شوند که این هوس بچگانه کار دستشان داده است.»</p>	۰/۱۵						
	<p>الف) برای هر یک از واژگان زیر، یک هم‌خانواده بنویسید.</p> <p>صبر:</p> <p>خیال:</p>	۰/۱۵						
	<p>ب) نقش واژه‌های مشخص شده زیر را بنویسید.</p> <p>«نوشتن با خودکار برایشان لذت‌بخش است.»</p>	۰/۱۵						
	<p>پ) با توجه به فعل «داده است» جدول زیر را کامل کنید:</p>							
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>دوم شخص مفرد مضارع اخباری</th> <th>اول شخص جمع ماضی استمراری</th> <th>فعل</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td>داده است</td> </tr> </tbody> </table>	دوم شخص مفرد مضارع اخباری	اول شخص جمع ماضی استمراری	فعل			داده است	۰/۱۵
دوم شخص مفرد مضارع اخباری	اول شخص جمع ماضی استمراری	فعل						
		داده است						
	<p>ت) از متن بالا، یک واژه «مرکب» و یک واژه «مشتق-مرکب» بیابید و بنویسید.</p> <p>مشتق مرکب:</p>	۰/۱۵						
۲	<p>۲- معنی واژگان مشخص شده زیر را بنویسید.</p> <p>الف) حسودان تنگ‌نظر و عنودان بدگهر وی را به می و معشوق و لهُو و لعب کشیدند.</p> <p>ب) گفتم دل رحیمت، کی عزم صلح دارد؟</p> <p>پ) گویا عزای اشرف اولاد آدم است</p> <p>ت) و هر که داد از خویشان بدهد، از داور مستغنی باشد.</p>	۰/۱۵						
	<p>۳- تشبیه را در بیت زیر بیابید، مشبّه و مشبّه‌به آن را بنویسید.</p> <p>آشتر به شعر عرب در حالت است و طرب گر ذوق نیست تو را کز طبع جانوری</p>	۰/۱۵						
	<p>۴- متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:</p> <p>«به زبان، دیگر مگو و به دل دیگر مدار، تا گندم‌نمای جو فروش نباشی. به وقت نومیدی امیدوارتر باش و نومیدی را در امید بسته دان و امید را در نومیدی.»</p>	۰/۱۵						
	<p>الف) یک کنایه از این متن بیابید و معنی آن را بنویسید.</p> <p>ب) دو واژه بیابید که دارای آرایه تضاد باشد.</p> <p>پ) در این متن، بین چه واژه‌هایی مراعات نظیر وجود دارد؟</p>	۰/۱۵						
	<p>۵- غلط‌های املائی را در نوشته‌ها و سروده‌های زیر بیابید و درست آنها را بنویسید.</p> <p>الف) گفتم زمان عشرت، دیدی که چون سرآمد گفتا خموش حافظ، کاین قصه هم سرآید</p> <p>ب) یک روز خسرو برخلاف عادت معلوف یک کیف هلبی به مدرسه آورد.</p> <p>پ) بنان کوش که به هر مهالی از حال و نهاد خویش بنگردی.</p>	۰/۱۵						
	<p>۶- سروده‌ها و نوشته‌های زیر را به فارسی روان برگردانید:</p> <p>الف) بر حریف مغلوب که تسلیم اختیار کرده، مخذول و نالان استرحام می‌کرد.</p> <p>ب) گفتم که نوش لعلت، ما را به آرزو کشت</p>	۰/۱۷۵						
	<p>۷- چرا نویسنده چنین توصیه‌ای می‌کند؟ «اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن.»</p>	۰/۱۵						
	<p>۸- مفهوم «مرد میدان نبود» را در متن زیر بنویسید.</p> <p>«به کلی ورزش را کنار گذاشت که دیگر مرد میدان نبود.»</p>	۰/۱۲۵						

۹- شعر حفظی

سروده‌های زیر را کامل کنید:

- الف) ..... گفتا ز خوب‌رویان این کار کمتر آید -/۵
- ب) در بارگاه قدس که جای ملال نیست ..... -/۵

بخش دوم: نگارش (۱۰ نمره)

۱۰- متن زیر را بخوانید و مشخص کنید از چه شگردی (بارش فکری، اگر نویسی، گزین‌گفته‌ها) برای تولید آنها استفاده شده است؟

الف) عزیزی بدان جا رسید؛ گفت: «ای روح‌الله، چرا زبون این ناکس شده‌ای؟ هر چند او قهر می‌کند، تو لطف می‌فرمایی؟ عیسی گفت: «از کوزه همان برون تراود که در اوست.»

ب) اگر بتوانیم سرسبزی وجودمان را گسترش دهیم، آیا کسی جرأت خواهد کرد با بی‌مهری خود، وجودمان را آزار دهد؟
۱۱- با توجه به عینک نوشتن، کدام یک از متن‌های زیر عینی است و کدام یک ذهنی؟ یک دلیل برای هر یک بنویسید.

الف) هر جامعه‌ای با خواندن کتاب، به بالاترین حد آگاهی خود دست می‌یابد. مطالعه نه تنها ذهن انسان را از اندیشیدن به مسائل بی‌ارزش دور می‌کند، بلکه انسان را با اندیشه‌های ارزشمند آشنا می‌کند.

ب) بعضی از کتاب‌ها برای ما قصه می‌گویند تا بخوابیم و بعضی قصه می‌گویند تا بیدار شویم. بعضی از کتاب‌ها هر چه دارند، از دیگران گرفته‌اند و بعضی از کتاب‌ها هر چه دارند به دیگران می‌بخشند.

۱۲- برای موضوع «دانش» با بهره‌گیری از بارش فکری، پرسش‌های مناسبی بنویسید. (حداقل ۴ مورد)

۱۳- از میان مثل‌های زیر، یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

- آتش نخورده و دهن سوخته

- مرغ همسایه، غاز است.

- آشپز که دو تا شد، آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک

۱۴- یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و با بهره‌گیری از شیوه طرح پرسش، گزارشی بنویسید.

- بازدید از کتابخانه

- یک سفر علمی

- بازدید از خانه سالمندان

- مهمانی فامیلی

- مرحله اول: پرسش‌های عینی (حداقل ۴ پرسش)

- مرحله دوم: گزینش و سازماندهی پرسش

- مرحله سوم: تولید گزارش

۱

۱

۱

۲

۱

۱

۳

بخش اول: فارسی (۵ نمره)

- ۱- الف) صبر: صابر، صبور (یک مورد، ۰/۲۵) خیال: تخیل، خیالات (یک مورد، ۰/۲۵)
 ب) خودکار: متمم (۰/۲۵) لذت بخش: مسند (۰/۲۵)
 پ) می دادیم (۰/۲۵) می دهی (۰/۲۵)
 ت) مرکب: خودکار - لذت بخش - بدخط (یک مورد، ۰/۲۵) مشتق - مرکب: دانش آموز (۰/۲۵)
- ۲- الف) عنود: دشمن و بدخواه، ستیزه کار (۰/۲۵) - لعب: بازی (۰/۲۵) ب) رحیم: مهربان، بخشاینده (۰/۲۵)
 عزم: تصمیم، قصد، اراده (۰/۲۵)
 پ) اشرف: شریف تر، گرانمایه تر، افراشنه تر (۰/۲۵) - اولاد: فرزندان، بچه ها (۰/۲۵)
 ت) داد: عدالت، انصاف (۰/۲۵) - مستغنی: بی نیاز (۰/۲۵)
- ۳- تشبیه: تو (مشبه) (۰/۲۵) جانور (مشبه به) (۰/۲۵)
 ۴- الف) گندم نمای جو فروش نباش: دورو و ریاکار نباش. (۰/۵)
 ب) نومیدی - امید (۰/۵) پ) زبان - دل / گندم - جو (یک مورد، ۰/۲۵)
- ۵- الف) قصه: غصه (۰/۲۵) ب) معلوف: مألوف (۰/۲۵) - هلبی: حلبی (۰/۲۵)
 پ) مهال: محال (۰/۲۵)
- ۶- الف) و بر رقیب شکست خورده که تسلیم و خوار و زبون شده و ناله می کرد و طلب رحم می کرد. (۰/۷۵)
 ب) گفتم: زندگی ام برای رسیدن به تو و کام گرفتن از تو به پایان رسیده است. (۰/۵)
- ۷- زیرا این کار کودکان است و سبب می شود که شخصیت انسان، متغیر باشد. (۰/۵)
 ۸- اهل مبارزه نبود. (۰/۲۵)
 ۹- الف) گفتم ز مهرورزان رسم وفا بیاموز (۰/۵)
 ب) سرهای قدسیان، همه بر زانوی غم است (۰/۵)

بخش دوم: نگارش (۵ نمره)

- ۱۰- الف) گزین گفته ها (۰/۲۵) ب) اگر نویسی (۰/۲۵)
 ۱۱- الف) عینی (۰/۲۵) زیرا در مورد محسوسات (دیداری) است (۰/۲۵)
 ب) ذهنی (۰/۲۵) زیرا از امور ذهنی و خیالی بهره گرفته شده است. (۰/۲۵)
- در سایر پرسش ها، خوش آغازی، شیوه بیان نوشته، سیر منطقی نوشته، فکر و نگاه نو، خوش فرجامی، املائی و از گان و علائم نگارشی باید رعایت شود.

پخش اول: فارسی (۵ نمره)

۱- سرودهٔ زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:

کمان را به زه کرد زود اشکبوس
تنی، لرز لرزان و رخ، سندروس
به رستم بر، آنگه ببارید تیر
تهمت بدو گفت: برخیره خیر
همه رنجه داری تن خویش را
دو بازوی و جان بداندیش را
تهمت به بند کمر، بُرد چنگ
گزین کرد یک چوبه تیر خدنگ

الف) در کدام بیت، دو حرف اضافه برای یک متمم به کار رفته است؟ آن را بنویسید و نشان دهید.

ب) ساختمان واژگان زیر را بنویسید.

بداندیش:

تیر:

۲- جدول زیر را کامل کنید: (با حفظ شخص)

مضارع التزامی	مصدر	فعل
		داشتم می‌گفتم

۳- «منادا» و «نشانهٔ ندا» را در نمونهٔ زیر بیابید و بنویسید.

دیگر روز آن مرد باز آمد و گفت: «ای شیخ، آنچه وعده کرده‌ای، بگوی»

۴- املائی کدام واژه با توجه به معنی آن، نادرست است؟

الف) رُعب: ترس

ب) غلم‌داران: پرچم‌داران

ت) سندروس: صمغی زرد

۵- معنی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید:

الف) عزم (بزرگ، تصمیم)

ب) خلد: (بهشت، آسایش)

۶- غلط‌های املائی را در نوشتهٔ زیر بیابید و درست آنها را بنویسید.

الف) بعضی دیگر از بچه‌ها، گوشهٔ خلوتی یافته‌اند و گذشتهٔ خویش را با وسواس یک قاضی می‌کاوند و سراپای زندگی خویش را محاسبه می‌کنند و وصیت‌نامه می‌نویسند.

ب) از خوان تو بسی خوردم و از قریب‌نوازی تو بسی آسودم. از من چنان که باید سپاسگزاری بر نمی‌آید، مگر آن که خدا حق تو را آدا کند.

۷- معنی واژگان مشخص شدهٔ زیر را بنویسید.

الف) هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد.

ب) فی‌الجمله نماند از معاصی مُنکری که نکرد.

پ) او را شناخت و فرمان داد که در حال فراغت او را به نزدش ببرند.

ت) کُشائی بدو گفت: بی‌بارگی به کشتن دهی سر. به یکبارگی

ث) تا با خاک انس نگیری، راهی به مراتب قرب نداری.

۸- در بیت زیر، کدام ویژگی حماسه دیده می‌شود؟

نماید ایچ با روی خورشید، رنگ به جوش آمده خاک، بر کوه و سنگ

۹- کتاب ..... اثر آندره ژید است.

۱۰- تشبیه را در سرودهٔ زیر بیابید؛ مشبّه و مشبّه‌به آن را نشان دهید.

در چراغ دو چشم او زد تیغ نامدش کشتن چراغ، دریغ

۱۱- در هر یک از جمله‌ها و بیت‌های ستون «الف»، کدام یک از آرایه‌های ستون «ب» وجود دارد؟

«توجه: یک آرایه در ستون «ب» اضافه است.»

۱	«الف»	«ب»
	الف) از همهٔ درس‌های حفظی بیست می‌گرفت؛ مگر در ریاضی که کمیته‌ش لنگ بود. ب) به گرز گران دست برد اشکبوس پ) دیدهٔ آتشین من برکش و آتشم را بکش به آبی خوش ت) چون بوی تو دارد جان، جان را هله بنوازم	واج‌آرایی ایهام کنایه تلمیح اغراق

۱۲- درک و استنباط خود را از عبارت زیر بنویسید.

«اعمال ما، ما را می‌سوزانند، ولی تابندگی ما از همین است.»

۱۳- منظور از «آشرف اولاد آدم» در بیت زیر، چه کسی است؟

جن و ملک بر آدمیان نوحه می‌کنند
گویا عزای آشرف اولاد آدم است

۱۴- سروددها و نوشته‌های زیر را به فارسی روان معنی کنید:

الف) گفتم که نوش لعلت، ما را به آرزو کشت

ب) همه تیغ و گرز و کمند آورید
به ایرانیان، تنگ و بند آورید

۱۵- شعر حفظی

سروددهای زیر را کامل کنید:

الف) تهمتن چنین داد پاسخ که نام

ب) .....
پایاده پیاموزمت کارزار

پخش دوم: نگارش (۵ نمره)

۱۶- هر یک از پرسش‌های زیر، مربوط به کدام شگردهای گشودن گره ذهنی است؟ (بارش فکری، اگر نویسی، گزین‌گفته‌ها)

الف) دانش همانند چراغی است که شاهره سعادتی را به انسان‌ها نشان می‌دهد. با علم و آگاهی می‌توان راه درست را برگزید و از بیراهه‌های زندگی با توانایی شگفت‌آوری خود را نجات داد. به قول فردوسی، این حماسه‌سرای بزرگ توس که می‌فرمایند:

توانا بود هر که دانا بود
ز دانش دل پیر برنا بود

ب) اگر رودخانه‌ها به دریا نمی‌پیوستند چه اتفاقی می‌افتاد؟ اگر رودخانه‌ها در مسیر خود، گل‌ها و گیاهان را سیراب نمی‌کردند، تصویر این جهان خاکی به چه شکلی بود؟

۱۷- کدام یک از نوشته‌های زیر عینی است و کدام ذهنی؟ برای هر یک دلیلی بنویسید.

الف) مردم مثل موج به هر طرف هجوم می‌آوردند. کتاب تاریخ در دستم بود. آن را ورق می‌زدم و از لای آن اعلامیه‌ها را درمی‌آوردم و بین مردم پخش می‌کردم.

ب) جغد گفت: «خدایا! آدم‌هایت مرا و آوازهایم را دوست ندارند.» خدا گفت: «آوازهای تو بوی دل‌گندن می‌دهد و آدم‌ها عاشق دل‌بستن‌اند. دل بستن به هر چیز کوچک و هر چیز بزرگ، تو مرغ تماشای اندیشه‌ای!»

۱۸- هر کدام از نوشته‌های زیر، با کدام روش نگارش داخل کمانک، نوشته شده است؟

(جانشین‌سازی، ناسازی معنایی یا تضاد مفاهیم، داستان‌گونه‌گی، سنجش و مقایسه)

الف) آب‌ها در روستا سر به زیرند، یعنی سرشان را پایین می‌اندازند و رو به سرآزیری می‌روند، اما در شهرها فواره‌ها آب را سر بالا می‌برند. در روستا مردم چراغ‌ها را خاموش و روشن می‌کنند، در شهر چراغ‌ها مردم را خاموش و روشن می‌کنند. در روستا، جوی‌ها به نهر می‌ریزند، نهرها به رود می‌ریزند و رودها به دریا می‌ریزند. در شهر، کوچه‌ها به خیابان می‌ریزند، خیابان‌ها به جاده می‌گریزند و جاده‌ها به بیابان می‌گریزند.

ب) گل آفتاب‌گردان رو به نور می‌چرخد و آدمی رو به خدا. دلخوشی آفتابگردان تنها آفتاب است. آفتابگردان با آفتاب آمیخته است و انسان با خدا. بدون آفتاب، آفتابگردان می‌میرد؛ بدون خدا، انسان.

۱۹- از میان مثل‌های زیر، یکی را انتخاب کنید و در یک بند آن را گسترش دهید.

- چاه مکن بهر کسی، اول خودت، دوم کسی.

- کوه به کوه نمی‌رسد، آدم به آدم می‌رسد.

- آن را که حساب پاک است، از محاسبه چه پاک است؟

- روز از نو، روزی از نو.

۲۰- موضوعی را انتخاب کنید و با شیوهٔ طرح پرسش یک متن ذهنی بنویسید.

الف) موضوع:

ب) مرحلهٔ اول: طرح پرسش‌های گوناگون (حداقل ۴ مورد)

پ) مرحلهٔ دوم: شناسایی و جدا کردن پرسش‌های ذهنی

ت) متن نوشته:

بخش اول: فارسی (۰ نمره)

- ۱- الف) بیت دوم: به رستم بر (۰/۵)   ب) بداندیش: مرگب (۰/۲۵)   تیر: ساده (۰/۲۵)
- ۲- مصدر: گفتن (۰/۲۵)   مضارع التزامی: بگویم (۰/۲۵)
- ۳- ای: نشانه ندا (۰/۲۵) / شیخ: منادا (۰/۲۵)
- ۴- ب) طلاوت (درست آن = تلاوت است) (۰/۲۵)
- ۵- الف) عزم: تصمیم (۰/۲۵)   ب) خلد: بهشت (۰/۲۵)
- ۶- الف) محاصبه: محاسبه (۰/۲۵)   ب) قریب‌نوازی: غریب‌نوازی (۰/۲۵)   سپاسگذاری: سپاسگزاری (۰/۲۵)
- ۷- الف) مسئغنی: بی‌نیاز (۰/۲۵)   ب) منکر: زشت، ناپسند (۰/۲۵)
- پ) فراغت: آسودگی (۰/۲۵)   ت) بی‌بارگی: بدون اسب (باره: اسب) (۰/۲۵)
- ث) انس: دوستی، صمیمیت (۰/۲۵)   ق) قرب: نزدیکی (۰/۲۵)
- ۸- خرق عادت (یا اغراق) (۰/۲۵)
- ۹- مانده‌های زمینی (۰/۲۵)
- ۱۰- دو چشم: مشبه (۰/۲۵)   چراغ: مشبه‌به (۰/۲۵)
- ۱۱- الف) کنایه (۰/۲۵)   ب) اغراق (۰/۲۵)   پ) واج‌آرایی (۰/۲۵)   ت) ایهام (۰/۲۵)
- ۱۲- هر چند تلاش، سبب خستگی و رنج انسان می‌شود، اما به خاطر همین تلاش، ارزشش بالاتر می‌رود و به جایگاه بلندی دست می‌یابد. (۰/۵)
- ۱۳- امام حسین (ع) (۰/۲۵)
- ۱۴- الف) گفتم: زندگی‌ام برای رسیدن به تو و کام گرفتن از تو به پایان رسیده است. (۰/۵)
- ب) باید شمشیر و کویال و ریسمان با خود بیاورید تا ایرانیان را اسیر کنیم و در تنگنا قرار دهیم. (۰/۷۵)
- ۱۵- الف) چه پُرسی کزین پس نبینی تو کام (۰/۵)
- ب) هم‌اکنون تو را، ای نبرده سوار (۰/۵)

بخش دوم: نگارش (۰ نمره)

- ۱۶- الف) گزین گفته‌ها (۰/۵)   ب) اگر نویسی (۰/۵)
- ۱۷- الف) عینی (۰/۲۵) زیرا از امور دیداری و محسوسات استفاده شده است. (۰/۲۵)
- ب) ذهنی (۰/۵) زیرا از امور ذهنی و خیالی بهره برده شده است. (۰/۲۵)
- ۱۸- الف) ناسازی معنایی یا تضاد مفاهیم (۰/۵)   ب) سنجش و مقایسه (۰/۵)
- در بقیه پرسش‌ها، خوش‌آغازی، شیوه بیان نوشته، سیر منطقی نوشته، فکر و نگاه نو، خوش‌فرجامی، املائی و ازگان و علائم نگارشی باید رعایت شود.